

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-3-147 (Devralma)
Karar Sayısı : 09-36/916-223
Karar Tarihi : 19.8.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI(Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Onur Yelda YÜKSEL, Nilgün KOCADAĞ

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

20

: Arbel Bakliyat Hububat San. ve Tic. A.Ş.,
Durum Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve
Turkpulse Dış Ticaret A.Ş.
Temsilcisi: Av. Yılmaz ÇİZGİCİ
Barbaros Bulvarı Hoşsohbet Sok. Yuvam Apt. No:1 K:4 D:15
Beşiktaş/İstanbul

D. TARAFLAR

30

: Alliance Grain Traders Inc.
c/o Fasken Martineau DuMoulin LLP
Mr. Bozidar Crnatovic 66 Wellington St. W Suite 4200
Toronto Dominion Bank Tower Box:20
Toronto Dominion Centre Toronto ON M5K 1N6

Hüseyin ARSLAN

Yeni Mahalle Cumhuriyet Bulvarı No: 73/4 33281
Kazanlı/Mersin

Hasan ARSLAN

Mahmut ARSLAN

40

Ali ARSLAN

Emine ARSLAN

Tülin ARSLAN

Sevil ARSLAN

Seyyare KÜLAHÇIOĞLU

50 **E. DOSYA KONUSU:** Arbel Bakliyat Hububat San. ve Tic. A.Ş., Durum Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Turkpulse Dış Ticaret A.Ş. unvanlı şirketlerin hisselerinin Alliance Grain Traders Inc. tarafından devralınması işlemlerine izin verilmesi talebi.

60 **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 22.7.2009 tarih ve 5175 sayı ile giren ve en son 10.8.2009 tarih ve 5632 sayı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 12.8.2009 tarih ve 2009-3-147 /Öİ-09-YY sayılı Birleşme/Devralma Raporu, 17.8.2009 tarih ve REK.0.07.00.00-120/227 sayılı Başkanlık Önergesi ile 09-36 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

70 **G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da; Arbel Bakliyat Hububat San ve Tic. A.Ş., Durum Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Turkpulse Dış Ticaret A.Ş.'nin Alliance Grain Traders Inc.'a devredilmesini içeren her üç işlemin de 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi devir işlemleri olduğu, bununla birlikte bu devralma işlemleri ile 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi çerçevesinde yeni bir hakim durumun yaratılmasının veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilerek, rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle söz konusu işlemlere izin verilebileceği sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmektedir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Taraflar

H.1.1. Arbel Bakliyat Hububat San. ve Tic. A.Ş. (Arbel)

80 1980 yılında Mersin'de kurulan Arbel, bakliyat ve hububat ürünleri işlenmesi, alımı, satımı ve ithali, ihracatı alanlarında faaliyet göstermektedir. Arbel Mersin'de kurulu günlük (.....) ton işleme kapasitesine sahip tesisleri ile Türkiye'nin önde gelen bakliyat ihracat firmalarından birisi olarak Amerika, Avrupa, Asya ve Afrika'da bulunan müşteri ağına ihracat yapmakta ve hizmet sunmaktadır. Arbel tesislerinde kırmızı ve yeşil mercimek, nohut, fasulye, bulgur, irmik, makarna, durum buğdayı üretimi ile bakliyat temizleme kabuktan ayırma, eleme, kırma, elektronik renk ayırımı ve boylama işlemleri yapılmaktadır.

90 Hissedarlık yapısı Tablo-1'de sunulan Arbel'in, yönetim kurulu üyeleri; Mahmut Arslan, Hüseyin Arslan ve Ali Arslan'dan oluşmakta olup, 2008 yılı cirosu (.....) TL'dir.

Tablo-1: Arbel'in Hissedarlık Yapısı

Pay Sahibi	Pay Oranı (%)
Hüseyin Arslan	49,9
Mahmut Arslan	49,7
Ali Arslan	0,1
Tülin Arslan	0,1
Emine Arslan	0,1

Sevil Arslan	0,1
Toplam	100,0

H.1.2. Durum Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Durum)

2002 yılında Mersin’de kurulan şirketin, başlıca faaliyet alanı makarna ve irmik üretimi ve ticaretidir. Şirketin makarna ürünleri “Arbella” markasıyla pazara sunulmaktadır. Durum yıllık (.....) ton makarna üretim kapasitesine sahiptir.

Hissedarlık yapısı Tablo-2’de sunulan Durum’un yönetim kurulu üyeleri; Mahmut Arslan, Hüseyin Arslan ve Hasan Arslan’dan oluşmakta olup, 2008 yılı cirosu (.....) TL’dir.

Tablo-2: Durum’un Hissedarlık Yapısı

Pay Sahibi	Pay Oranı (%)
Arbel	30
Mahmut Arslan	27
Hüseyin Arslan	22
Hasan Arslan	20
Seyyare Külahçioğlu	1
Toplam	100

H.1.3. Turkpulse Dış Ticaret A.Ş. (Tukpulse)

Turkpulse 1999 yılında Mersin’de kurulmuştur. Şirketin başlıca faaliyet alanı hububat ve bakliyat ithalatı, ihracatı, alımı, satımı ve işlenmesidir. Şirket (.....) ton/yıl buğday işleme kapasitesine sahip bulunmakla birlikte, Arbel Grubu’nun ihracat şirketi olarak faaliyet göstermektedir.

Hissedarlık yapısı Tablo-3’te sunulan şirketin yönetim kurulu üyeleri; Mahmut Arslan, Hasan Arslan ve Ali Arslan’dan oluşmakta olup, 2008 yılı cirosu (.....)’dir.

Tablo-3:Turkpulse’in Hissedarlık Yapısı

Pay Sahibi	Pay Oranı (%)
Hasan Arslan	62
Mahmut Arslan	32
Ali Arslan	2
Tülin Arslan	2
Sevil Arslan	2
Toplam	100

H.1.4. Alliance Grain Traders Inc. (AGT)

Kanada menşeli bir şirket olan AGT’nin faaliyet konusu bakliyat işleme ve ticaretidir. Kanada, Amerika ve Avustralya’da bakliyat işleme tesisleri bulunan AGT’nin işlediği ve ticaretini yaptığı ürünler mercimek, nohut, bezelye, fasulye ve kuşyemidir. AGT’nin tüm hisseleri, Toronto borsasında işlem gören bir gelir fonu şirketi olan Alliance Grain Traders Income Fund (Fon)’a aittir. AGT ve Fon (bundan sonra AGT ile AGT’nin ekonomik bütünlük içinde olduğu grup topluca “alıcı” olarak nitelendirilecektir.) ağırlıklı olarak Güney Amerika, Ortadoğu ve Güney Asya pazarları olmak üzere 85 ülkede 508 faal müşteriye satış yapmaktadır.

Fon ve AGT'nin yönetim kurulu üyeleri aynı olup, Murat Al-Katib (Bşk.), Hüseyin Arslan, Howard N. Rosen, Jeffrey W. Renwick, Denis C. Arsenault'dan oluşmaktadır. Alıcının 2008 yılı Türkiye cirosu yaklaşık (.....) TL olup, bu cironun tamamı Türkiye'ye yaptığı mercimek satışlarından kaynaklanmıştır.

H.1.5. Hüseyin ARSLAN, Hasan ARSLAN, Mahmut ARSLAN, Ali ARSLAN, Emine ARSLAN, Tülin ARSLAN, Sevil ARSLAN, Seyyare KÜLAHÇIOĞLU

140 Devre konu şirketlerden Arbel'deki hisselerini alıcıya devreden gerçek kişiler Hüseyin Arslan, Mahmut Arslan, Ali Arslan, Emine Arslan, Tülin Arslan ve Sevil Arslan; Durum'daki hisselerini devreden gerçek kişiler Hüseyin Arslan, Hasan Arslan, Mahmut Arslan ve Seyyare Külahçioğlu; Turkpulse'daki hisselerini devreden gerçek kişiler ise Hasan Arslan, Mahmut Arslan, Ali Arslan, Tülin Arslan ve Sevil Arslan'dır. Türkiye'de devre konu faaliyetlerinin yanı sıra Hüseyin Arslan ve Mahmut Arslan'ın European Tobacco Sigara ve Tütüncülük San. Tic. A.Ş.'de ortaklığı bulunmaktadır.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. Pazara İlişkin Genel Bilgiler

150

H.2.1.1. Hububat Sektörü

Hububat, buğday, arpa, mısır, çavdar, yulaf ve çeltik gibi ürünleri içermektedir. Ülkemiz hububat üretim potansiyeli yüksek olan ülkeler arasında yer almakta olup, hububat üretimi tarımsal üretimimizde büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde üretilen bitkisel ürünler içerisinde en fazla ekili alana sahip olan ürün grubu hububattır. Tarımsal üretime elverişli alanların yarısına yakın kısmında hububat tarımı yapılmaktadır.

160 2007 yılı itibarıyla ülkemizde hububat üretimine tahsis edilen alanlar 12,5 milyon hektar civarında olup, hububat ekiliş alanlarının %65,3'ünde buğday, %27,6'sında arpa, %4,2'sinde de mısır tarımı yapılmaktadır. Diğer hububat ürünlerine tahsis edilen arazi miktarının ise toplamda %2,9'luk payı bulunmaktadır. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere hububat grubu ürünlerin üretiminde en önemli yeri buğday almakta, buğdayı sırasıyla arpa, mısır ve çeltik takip etmektedir.

170 Son yıllarda ülkemiz hububat sektöründe en önemli üretim artışları mısır ve pirinçte gerçekleşmiştir. Üretimi artırıcı tedbirler sayesinde mısır üretimimiz 2008 yılında yaklaşık 4,3 milyon ton ve pirinç üretimimiz ise 753 bin ton ile maksimum düzeylerde gerçekleşmiştir. Tablo 4'te Türkiye'de yıllara göre hububat üretim miktarları sunulmuştur.

Tablo-4: Türkiye Hububat Üretimi (1000 Ton)

Yıllar	Toplam	Buğday	Arpa	Çavdar	Yulaf	Mısır	Pirinç	Diğer
2003	30.658	19.000	8.100	240	270	2.800	223	25
2004	34.046	21.000	9.000	270	275	3.000	294	181
2005	36.472	21.500	9.500	270	270	4.200	360	132
2006	34.643	20.010	9.551	271	209	3.811	418	95
2007	29.257	17.234	7.307	241	289	3.535	389	103
2008	29.287	17.782	5.923	246	196	4.274	753	111

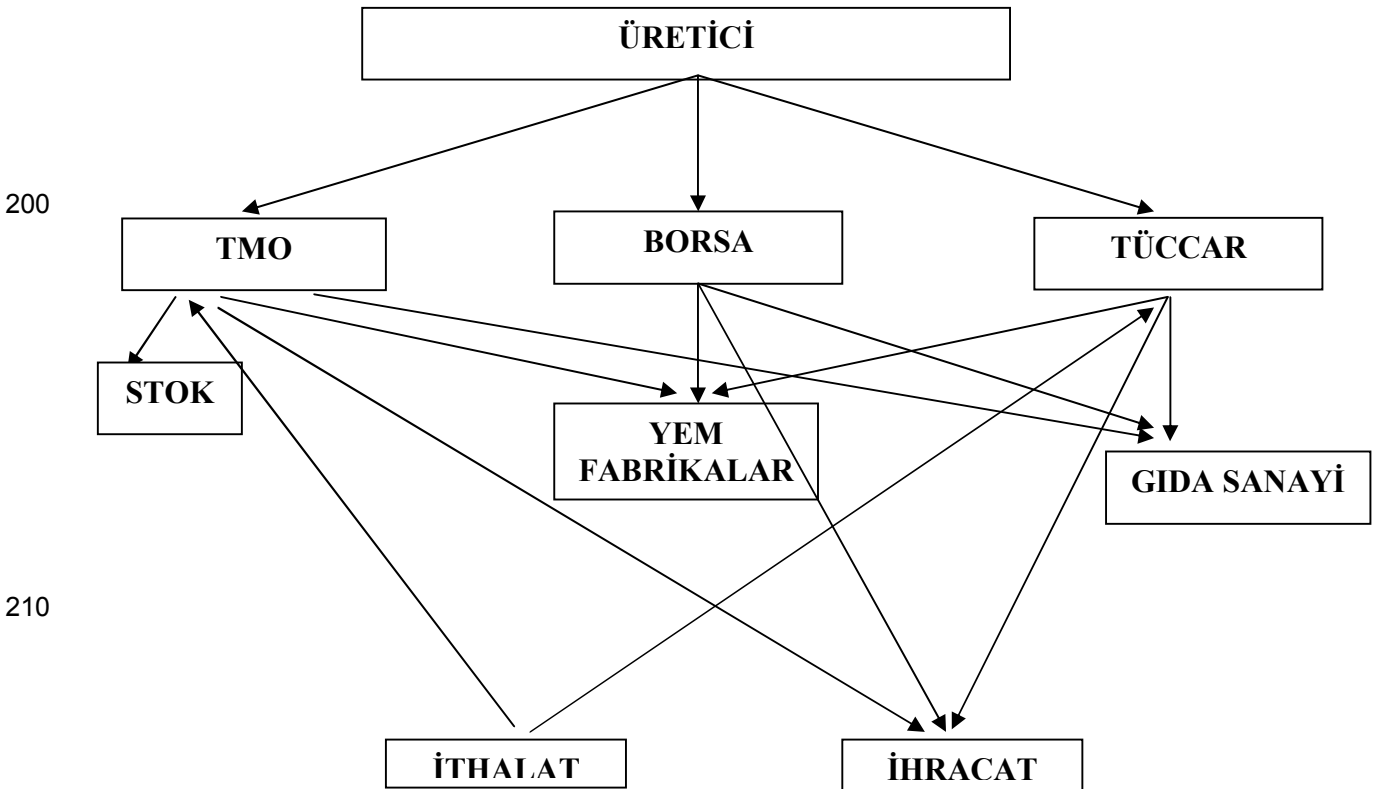
Kaynak:TÜİK ve Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

Hububat ürünleri botanik açıdan akraba olsalar da üretim koşulları ve tüketim alanları bakımından farklılaşmaktadır. Buğday, ekmek, makarna, bulgur, irmik, nişasta ve bisküvi olarak işlenmektedir. Türkiye'nin en önemli yem bitkisi olan arpanın küçük bir miktarı (200 bin ton) biracılıkta kullanılmaktadır. Mısır çok yönlü kullanımı ile endüstriyel olarak da tasnif edilebilir bir üründür. Tatlandırıcı (nişasta) olarak kullanımı yanı sıra, yağ bitkisi ve özellikle kanatlı hayvanlar için yem bitkisi olarak kullanımı yaygındır. İleride bio-yakıt ürünü olarak da kullanımının artacağı tahmin edilmektedir. Pirinçse, buğday ve arpa gibi kurak iklim bitkilerinin aksine bizzat suyun içinde yetiştirilmektedir.

Türkiye'de hububat alanında faaliyet gösteren başlıca şirketlere Arbel, Akel Gıda, Torunlar Gıda, Memişoğlu Tarım, Göze Tarım örnek olarak sayılabilecektir. 2008 yılı itibarıyla Türkiye hububat pazarı büyüklüğü¹ yaklaşık 34,6 milyon tondur.

Ülkemizde hububat pazarlama kanalları TMO, borsalar, özel alıcı veya tüccarlar olarak sıralanabilir. Türkiye'de hububat ve çeltik pazarlama kanalları Tablo 5'de sunulmaktadır.

Tablo-5: Hububat Pazarlama Kanalları

Kaynak: DPT Tarım Raporu, TZOB Buğday Raporu

H.2.1.2. Bakliyat Sektörü

Bakliyat ürünlerinin arasında fasulye, nohut, mercimek, bezelye, bakla gibi ürünler yer almaktadır. Ülkemizde özellikle 1980'li yıllardan itibaren yemeklik tane baklagiller üretimine büyük önem verilmeye başlanmış ve ülke genelinde uygulanan üretimi

¹ Yerli üretim +ithalat-ihracat şeklinde TÜİK ve İgeme verilerine göre hesaplanmıştır.

artırıcı çeşitli projeler sayesinde bakliyat üretimi önemli ölçüde artış göstermiştir. Toplam bakliyat üretimindeki artış esas itibarıyla mercimek ve nohut üretimindeki artıştan kaynaklanmıştır. Bu artışlar nedeniyle Türkiye dünya mercimek ve nohut üretiminde en büyük üretici ülkelerden birisi olmuştur.

230 2007 yılı verilerine göre ülkemizde toplam işlenen tarım alanları 24,9 milyon hektar olup, bunun 17,1 milyon hektarlık kısmında tarla ürünleri yetiştirilmektedir. Tarla ürünleri ekilen alanların üçte ikilik kısmı tahıllara tahsis edilmiş olup, ekiliş alanı bakımında baklagiller tahıllardan sonra en önemli yeri tutmaktadır. Tarla ürünleri ekilen alanın yaklaşık %6,8'inde (1,2 milyon hektar) yemeklik baklagiller yetiştirilmektedir.

240 Üretim miktarı açısından da ülkemizde üretilen bakliyat içerisinde nohut ve mercimek en önemli yeri tutmaktadır. 2008 yılı itibarıyla ülkemiz toplam yemeklik baklagiller üretimi 1 milyon 221 bin ton olup bunun içerisinde nohutun payı %41,4, mercimeğin payı %43,8, fasulyenin payı %12,6 baklanın payı %1,7, bezelye ve börülcenin payı ise toplam %0,5'dir. 2008 yılında ise Güneydoğu Anadolu Bölgemizde hüküm süren kuraklık nedeniyle kırmızı mercimek üretimimiz önemli ölçüde azalma göstermiş ve 508 bin tondan 106 bin tona gerilemiştir. Kırmızı mercimek üretimimizin azalması toplam bakliyat üretimimizin yaklaşık 855 bin tona gerilemesinde önemli rol oynamıştır. Bakliyat ürünleri içerisinde bezelye ve börülce üretimde olduğu gibi ihracatımızda da önemli bir yer tutmamaktadır. Aşağıdaki tablolarda yıllara göre Türkiye bakliyat üretimi ve mercimek ithalat miktarları sunulmuştur.

Tablo-6: Türkiye Bakliyat Üretimi (Miktar: 1000 ton)

Yıllar	Mercimek	Nohut	Kuru Fasulye	Bakla	Bezelye	Börülce
2003	540	600	250	33	3,5	2,4
2004	540	620	250	30	3,5	2,3
2005	570	600	210	28	3,6	2,5
2006	622	552	196	21	4,4	2,9
2007	535	505	154	21	4,1	2,7
2008	131	518	154	20	3,9	3

Kaynak:TÜİK

250 Tablo-7:Türkiye'nin Kırmızı Mercimek İthalatı

Yıllar	Miktar (Ton)
2003	35
2004	3.704
2005	56.277
2006	51.900
2007	11.222
2008	168.987

Kaynak: DTM-EBİM Kayıtları

2008 yılında olumsuz hava koşulları nedeniyle kırmızı mercimek üretiminin önemli ölçüde azalması neticesinde kırmızı mercimek ithalatı da 223 milyon ABD Doları ile rekor düzeye ulaşmıştır.

260 Dünya bakliyat üretiminin %80-85'i iç piyasalarda tüketilmekte, %10-15'lik kısım ise uluslararası ticarete konu olmaktadır. Dünya bakliyat ihracatında en önemli ülke Kanada'dır. Özellikle 1990'lı yıllardan sonra bakliyat üretimini önemli ölçüde artıran Kanada üretim artışına paralel olarak önemli bir ihracatçı olmuştur. 2006 yılı verilerine göre Kanada'nın dünya ihracatındaki payı %25,4'dür. Kanada'dan sonra

ABD ikinci büyük ihracatçı olup, bu ülkeleri sırasıyla Çin Halk Cumhuriyeti, Avustralya ve Türkiye takip etmektedir. Dünya ihracatında 5. sırada yer alan Türkiye'nin payı %6,7'dir. Ülkemiz dünya ihracatında özellikle nohut ve kırmızı mercimek ihracatıyla rol oynamaktadır.

270 Türkiye'de bakliyat alanında faaliyet gösteren başlıca şirketlere Arbel, Tiryaki Argo, Memişoğlu Tarım, Göze Tarım, Naturel Gıda, Sameks Gıda, Memişler Gıda, Çiftçioğlu Gıda örnek olarak sayılabilecektir. 2008 yılına ait Türkiye bakliyat pazarının toplam büyüklüğü yaklaşık 960 bin tondur².

H.2.1.3. Makarna Sektörü

280 Makarna Türkiye'de daha önceleri erişte adında tamamı evlerde yapılan ve tüketilen bir ürün iken, 1922 yılında İzmir'de kurulan ilk makarna fabrikasının faaliyete geçmesiyle bu ürünün sanayi tipi üretimine geçilmiştir. Bu tarihten 1950'lere kadar küçük işletmelerde ve düşük kapasitelerde yapılan üretim, 1960'larda yerini yüksek kapasiteli büyük işletmelere devretmiş ve toplam kurulu üretim kapasitesi 1960-1970 yılları arasındaki on yıllık süreçte yaklaşık üç kat artmıştır. 1970'li yıllarda modern teknoloji ile donatılmış büyük tesislerin birbiri ardına açılmasıyla sektördeki ivme artmış ve 1980 yılı itibarıyla yeni açılan fabrikaların yanı sıra, mevcut fabrikaların da kurulu kapasitelerini artırmaları sonucu toplam 6 fabrikada 250 bin tonluk bir üretim kapasitesine ve 110 bin ton/yıllık üretim hacmine ulaşılmıştır.

290 1990lı yılların başında ülke genelinde ihracata yönelik bir sanayileşme stratejisinin ağırlıklı olarak uygulanmasıyla makarna ihracatında görülen canlanma, iç talepteki eş zamanlı büyümeyle birleşince, makarna sektöründe faaliyette bulunan büyük fabrikalar kapasitelerini artırma yoluna gitmişlerdir. 1997 yılında toplam kurulu kapasite 710 bin ton/yıl seviyesine ulaşmıştır.

Bugün Türk makarna sanayi içerisinde, bölgesel talebi karşılamaya yönelik çalışan tesislerin yanı sıra, teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerle rekabet edebilecek düzeye gelmiş, üretiminin önemli bir bölümünü ihracata yönlendirmiş, büyük entegre tesislerle birlikte çok sayıda fabrika faaliyet göstermektedir. Türkiye artık 1 milyon tonun üzerinde kurulu kapasitesiyle dünyanın en büyük makarna üreticisi ülkelerinden birisidir.

Tablo-8: Yıllara Göre Makarna Üretimi

Yıl	Üretim (Ton)
2003	438.000
2004	500.000
2005	*566.000
2006	*614.434
2007	*600.434
2008	*606.620

Kaynak: Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler, DPT 2005

300 * Türkiye Makarna Sanayicileri Derneği

Makarna, yüksek besin değeri, ilave soslarla besin değerinin ve lezzetinin artırılabilmesi, ucuzluğu, kolay depolanması ve hazırlanması ve üretiminde kullanılan

² Yerli üretim +ithalat-ihracat şeklinde TÜİK ve İGEME verilerine göre hesaplanmıştır

modern teknolojinin kolay bulunabilmesi gibi özellikleri ile kullanımı dünyadaki eğilime paralel olarak Türkiye’de de artan bir üründür.

310 Türkiye dünya makarna ürünleri ihracatında söz sahibi ülkelerden birisidir. Ülkemizin dünya makarna ihracatından aldığı pay 1992-1997 yılları arasında devamlı artarak 1996 yılında %2,9 ve 1997 yılında da %3,5’ e ulaşmış ve ülkemiz 1996 ve 1997 yıllarında Dünyanın en büyük makarna ihracatçıları İtalya Çin’in ardından en büyük 3. ülke konumuna yükselmiştir.1998 yılında İtalya ve ABD’nin ardından en önemli 3. ülke konumunu sürdüren Türkiye, bu yıldan itibaren ihracatımızda kaydedilen düşüşlerle dünya makarna ürünleri ticaretinde önemli ölçüde gerilemiştir. Ancak Türkiye’nin Ortadoğu ve Afrika gibi yeni pazarlara yönelmesi sonucu, özellikle 2003 yılından itibaren makarna ihracatı hızlı bir biçimde artış kaydetmiş, 2005 yılı itibarıyla dünya makarna ihracatı sıralamasında tekrar ilk 10 ülke arasına girmiştir. Ancak 2006, 2007 ve 2008 yıllarında dünya ihracat sıralamasında tekrar gerilemiştir.

320 Türkiye’de makarna alanında faaliyet gösteren başlıca teşebbüslere Durum, Nuhun Ankara Makarnası, Filiz Gıda, Selva Gıda, Tat Konserve örnek olarak sayılabilecektir. 2008 yılı itibarıyla Türkiye makarna pazarının toplam büyüklüğü yaklaşık 432 bin tondur³.

H.2.2. İlgili Ürün Pazarı

330 28.1.2008 tarih ve 08-04/56-M sayılı “İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz”da 1997/1 sayılı Tebliğ’e atıfta bulunularak ilgili ürün pazarının tespitinde dikkate alınacak unsurlar belirtilmektedir. 1997/1 sayılı Tebliğ’in 4. maddesine göre, devralma işlemlerinde devre konu mal veya hizmetlerle tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal veya hizmetlerden oluşan pazar ilgili ürün pazarını oluşturmaktadır. Dolayısıyla belirli bir ürün ve onunla yüksek ikame edilebilirliği olan diğer ürünlerden oluşan pazar ilgili ürün pazarının tanımında esas alınmaktadır.

340 Devir işlemine konu teşebbüslerden Arbel, mercimek, nohut, kuru fasulye, pirinç, mısır, buğday ticareti yapmaktadır. Turkpulse yurt dışına mercimek, nohut ve buğday ihraç etmektedir. Durum ise ağırlıklı olarak makarna üretip satmaktadır. Dolayısıyla pazarın tanımlanmasında esas alınacak ürünler mercimek, nohut, kuru fasulye, pirinç, mısır, buğday ve makarnadır. Buğday temel gıda maddesi olan ekmeğin hammaddesi olduğundan ötürü diğer ürünlere göre farklı bir yere sahiptir. Ayrıca bulgur, makarna gibi diğer önemli besin maddelerinin üretiminde de kullanılmaktadır.

350 Önemli bir besin kaynağı olan mercimekse ülkemizde daha çok çorba yapımında kullanılmakla beraber sofralara farklı yemek türleriyle de girebilmektedir. Mısır açısından durum biraz daha farklıdır. Taze olarak da tüketilebilen mısır, unuyla, yağıyla birçok kullanım alanına sahiptir. Ayrıca kanatlı hayvan yetiştiricileri için çok önemli bir yem kaynağıdır. Son zamanlarda bio-dizel üretiminin önem kazanmasıyla birlikte mısır bu üretimde de hammadde olarak kullanılmaya başlanmıştır. Neticede mısır diğer ürünlere nazaran endüstriyel yanı sıra ağır basan bir ürün niteliğindedir.

³ Yerli üretim +ithalat-ihracat şeklinde Türkiye Makarna Sanayicileri Derneği verilerine göre hesaplanmıştır.

Pirinç ülkemizde ağırlıklı olarak pilav yapımında kullanılmaktadır. Bununla birlikte, besin değerlerinin yüksek olması nedeniyle pirinç nişastası ve unu çocuk beslenmesinde de kullanılmaktadır. Nohut ve fasulyeyse genel olarak yemek yapımında kullanılan bakliyatlardır. Diğer ürünlerin aksine işlenme potansiyeli olmayan ürünlerdir. Son olarak makarna, üretiminde buğday kullanılan bir gıda maddesidir. Makarnanın besleyiciliğinin yanı sıra pratik ve ucuz olma ve çeşitli soslarla sunulabilme gibi özellikleri bulunmaktadır.

360 Her bir ürünün farklı özellik ve kullanım alanlarının bulunması nedeniyle ilgili ürün pazarının, “buğday pazarı”, “mercimek pazarı”, “nohut pazarı”, “fasulye pazarı”, “pirinç pazarı”, “makarna pazarı” ve “mısır pazarı” şeklinde ayrı ayrı pazarlar olarak ele alınması mümkündür. Bununla birlikte “İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz”un (20) no’lu paragrafında, “Ancak inceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse de coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir” düzenlemesi yer almaktadır. Aşağıdaki açıklamalardan da görüleceği üzere, alıcının Türkiye’ye yaptığı mercimek satışlarından kaynaklı cirosunun tek başına 1997/1 sayılı Tebliğ ile öngörülen ciro eşiğinin üzerinde olması Arbel ve Turkpulse’in devri bakımından; 370 Durum’un ise makarna satışlarından kaynaklı cirosunun yine ilgili eşiğin üzerinde olması Durum’un devri bakımından, alternatif ilgili ürün pazarı tanımlarının bu işlemlerin izne tabi olup olmamaları üzerinde etkisinin bulunmaması sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca mercimek dışındaki ürünler açısından bildirim konu işlemlerle herhangi bir yoğunlaşma ortaya çıkmamaktadır. Bu durum dikkate alınarak, devre konu teşebbüslerin mercimek dışında faal oldukları ürünler bakımından herhangi bir pazar tanımına gidilmeyebileceği, bununla birlikte hem alıcının hem de devre konu teşebbüslerin mercimek alanında faal olmaları nedeniyle mercimeğin ayrı bir ürün pazarı olarak ele alınabileceği kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla, “mercimek pazarı” ilgili ürün pazarı olarak belirlenmiştir.

380

H.2.3. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili ürünlerin tüm Türkiye’de dağıtımının yapıldığı ve ülke genelinde rekabet koşullarında bölgeler bazında belirgin farklılıklar olmadığı göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar Türkiye olarak belirlenmiştir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.3.1. İşlemin Değerlendirmesi

390

Bildirim konusu devralma AGT’nin Arbel hisselerinin tümünü, Durum hisselerinin %70’ini (Durum Hisselerinin %30’u Arbel’e ait olduğundan ve AGT Arbel’in tamamını devralacağından, Durum’un kontrolü tamamen AGT’ye geçecektir.), Turkpulse hisselerinin ise yine tümünü devralmasını içermektedir. Alıcı işlem vasıtasıyla mevcut işini Türkiye, Doğu Avrupa ve Ortadoğu pazarlarında genişletmeyi amaçlamaktadır.

400

1997/1 sayılı Tebliğ’in 2. maddesinin (b) bendi çerçevesinde “Herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün malvarlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları devralması veya kontrol etmesi” birleşme devralma sayılan hallerden biri

olarak kabul edilmiştir. Bildirime konu işlemle işlem öncesinde Arslan Ailesi tarafından kontrol edilen Arbel, Durum ve Turkpulse'ın mutlak kontrolü AGT'ye geçeceğinden işlemin 1997/1 sayılı Tebliğ anlamında bir devralma işlemi olduğu anlaşılmaktadır.

1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi birleşme ve devralma işlemleri açısından Tebliğin 4. maddesinde iki eşik getirilmiştir. Anılan Tebliğ ve bu Tebliğ'de değişiklik yapan 1998/2 sayılı Tebliğ çerçevesinde teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki toplam pazar paylarının %25'i ve toplam cirolarının 25 milyon TL'yi aştığı birleşme/devralmaların izne tabi işlemler olduğu belirtilmiştir.

Devralma işleminde alıcının 2008 yılı itibarıyla Türkiye cirosu (.....) TL'dir. Alıcının bu cirosunun yaklaşık (.....) TL'lik kısmı Arbel'e yaptığı satışlardan kaynaklanmaktadır. Devre konu teşebbüslerden Arbel'in 2008 yılı cirosu (.....) TL, Durum'un (.....) TL, Turkpulse'ın ise (.....) TL'dir. Bu ciro rakamlarından anlaşılacağı üzere her üç hisse devri işleminin de, 25 milyon TL ciro eşliğinin aşılmış olması dolayısıyla, 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında Rekabet Kurulu'nun iznine tabi işlemlerdir.

Devralma işleminin taraflarının faaliyet gösterdikleri ürünler bakımından sahip oldukları pazar payları Bildirim Formunda yer verilen bilgilere göre Tablo-9'da sunulmaktadır:

Tablo-9: İşlem Taraflarının Pazar Payları (%)⁴

Taraf	Mercimek	Nohut	Fasulye	Mısır	Pirinç	Buğday	Makarna
Arbel	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	
Durum							(.....)
Alıcı	(.....)						

Tablodan; mercimek dışındaki ürünlerde işlem taraflarının pazar paylarının %25 pazar payı eşliğini aşmadığı görülmektedir. Bu ürünler bakımından alıcının herhangi bir faaliyetinin bulunmamasından dolayı yoğunlaşma ortaya çıkmamaktadır.

Diğer yandan mercimek pazarında işlem taraflarının pazar payları, doğrudan toplandığında, yaklaşık %(..) seviyesi ile 1997/1 sayılı Tebliğ'de öngörülen pazar payı eşliğinin üzerindedir. Ancak alıcının Türkiye mercimek pazarındaki yaklaşık %(..) oranındaki pazar payının önemli bir bölümü; yaklaşık (..) puanlık kısmı, devralacak olduğu Arbel'e yaptığı satışlardan kaynaklanmaktadır. Ayrıca alıcının Türkiye pazar payı 2008 yılına ait olduğundan, şu da belirtilmelidir ki, 2008 yılında yaşanan kuraklık Türkiye mercimek üretimini olumsuz etkilemiş, Tablo-6'dan görüleceği üzere üretim miktarında ciddi bir gerileme yaşanırken, aynı yıl, Tablo-7'den görüleceği üzere, 2007 yılına göre mercimek ithalatında yaklaşık 15 katlık, 2006 yılına göre ise yaklaşık 3 katlık bir artış ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle 2008 yılı Türkiye mercimek pazarı için normal bir yıl olmayıp, kuraklık gibi arazi bir faktörün pazarın üretim ithalat kompozisyonu üzerinde önemli etkiye sahip olduğu bir yıldır. Bu durumla bağlantılı olarak, alıcının da 2008 yılında Türkiye'ye yaptığı mercimek satışlarında alışılacağı dışında bir artış gerçekleşmiştir. Nitekim teşebbüsün Türkiye'ye yaptığı mercimek satışları 2006 yılında (.....), 2007 yılında (.....) Kanada

⁴ Devre konu şirketlerden Turkpulse, Arbel Grubu'nun ihracat şirkettir ve yurt içine satış yapmadığından Türkiye pazarına ilişkin bir pazar payı bulunmamaktadır.

Doları düzeyindeyken, bu rakam 2008 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık yedi kat artarak (.....) Kanada Doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu çerçevede alıcının 2006 yılı Türkiye pazar payı yaklaşık %(...); 2007 yılı pazar payı ise yaklaşık %(...) düzeyindedir. Bu veriler normal bir yıl olmayan 2008 yılı göz ardı edildiğinde aslında teşebbüsün Türkiye pazar payının yüksek seviyelerde olmadığını göstergesidir. Ayrıca alıcının 2009 yılının ilk 3 ayında Arbel'e yaptığı satışlar temel alınarak konu değerlendirildiğinde, 2009 yılı ilk 3 aylık satışlarının bir önceki yılın aynı dönemiyle karşılaştırıldığında yaklaşık 4 kat azaldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla işlem taraflarının toplam pazar payının tek başına hakim duruma işaret etmesinin güç olması bir yana, bu pazar payının belirtilen nedenlerle 2008 yılı için normalden yüksek olduğunun da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Diğer yandan yukarıda kısmen ima edildiği üzere, Arbel'in Türkiye mercimek pazarındaki faaliyetleri ile alıcının Türkiye pazarındaki faaliyetleri arasındaki ilişkinin daha çok dikey nitelik gösterdiğinin de dikkate alınması gerekmektedir. Zira alıcı Arbel ve Arbel'in rakibi konumundaki teşebbüslere satış yapmakta, bu teşebbüsler ise ilgili ürünlerin yurt içinde (ya da yurt dışında) ticaret ve pazarlamasını gerçekleştirmektedirler. Alıcının Türkiye'ye yaptığı satışlardan kaynaklı pazar payının yüksek olmaması ve Arbel'in Türkiye mercimek pazarındaki pazar payının yüksek olmaması nedeniyle, ne alıcı önemli pazar gücüne sahip sağlayıcıdır ne de Arbel, önemli bir pazar gücüne sahip alıcı konumundadır. Dolayısıyla işlem, dikey bütünleşme yönüyle değerlendirildiğinde anılan piyasada rekabeti önemli ölçüde etkileyebilecek nitelikte değildir.

H.3.2. Rekabet Yasağının Değerlendirilmesi

Arbel, Durum ve Turkpulse'ın hisselerinin devrine ilişkin işlem çerçevesinde işlem tarafları hisseleri devre konu her bir şirket için üç ayrı "Hisse Alım Sözleşmesi" imzalamışlardır. Bu sözleşmelerin her üçünün de 8. maddesi aynı şekilde kaleme alınmış ve "kısıtlanmış dönem" boyunca satıcıların doğrudan ya da dolaylı olarak "iş"lerin tümüne ya da bir kısmına rakip olacak işlerin içinde yer almamalarını ve doğrudan veya dolaylı olarak bir müşteriye ürün ya da hizmet satışıyla sonuçlanması amaçlanan ve satış olması halinde "iş"lerin tümü ya da bir kısmına rakip oluşturacak müşteri davetlerinden kaçınmalarını içeren bir rekabet yasağı getirilmiştir. Ayrıca her üç sözleşmenin de 8.4. maddesi uyarınca satıcılar, alıcı veya ilgili kuruluşları tarafından "iş"te tam zamanlı şekilde istihdam edilmiş bir bireyi, "kısıtlanmış dönem" boyunca alıcının yazılı muvafakati olmaksızın, doğrudan veya dolaylı olarak alıcı veya ilgili kuruluşlarını bırakmaya sevk etmemeyi kabul etmişlerdir.

Yan sınırlamalar ve bu çerçevede rekabet yasakları, yoğunlaşmayı meydana getiren sözleşmenin ana amacının yanında sözleşmenin hukuki getirilerinden yararlanılmasına yönelik düzenlemeler olarak nitelendirilebilir. Uygulamada devralmalarda alıcıların satıcılara getirdiği rekabet yasakları, alıcıların devraldıkları maddi ve maddi olmayan varlıkların değerinden tam olarak yararlanmalarının, bu çerçevede alıcının yaptığı yatırımın karşılığını tam olarak almasının bir aracı olarak görülmektedir. Bu yönüyle devralma işleminde satıcılara getirilen rekabet yasakları, yoğunlaşmanın uygulanabilmesi için yoğunlaşma ile doğrudan ilgili ve gerekli sayılmaktadır. Diğer yandan satıcının devredilen işletmenin müşterilerini çekmemesine ve çalışanlarını istihdam etmemesine yönelik yükümlülükler rekabet yasaklarını tamamlayıcı yükümlülükler olarak görülmekte ve etkilerinin benzer olması gerekçesiyle rekabet yasakları çerçevesinde bu yasaklara uygulanan kriterler bakımından değerlendirilmektedir.

500 Genel olarak rekabet yasaklarının yan sınırlama kavramı çerçevesinde yoğunlaşma işlemi ile birlikte değerlendirilebilmesi için, yoğunlaşma ile doğrudan ilgili ve gerekli olma kriterinin yanı sıra “sadece taraflar açısından kısıtlayıcı olma” ve “orantılılık” kriterlerini de sağlaması gerekmektedir. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, yukarıda değinilen rekabet yasağına ilişkin hükümlerin sayılan her bir kriteri sağladığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla, Arbel, Durum ve Turkpulse’ın hisselerinin AGT’ye devrini düzenleyen her üç “Hisse Alım Sözleşmesi”nin 8. maddesi ile getirilen rekabet yasağı ile tamamlayıcı yükümlülükler, devir işlemlerinin makul ve objektif bir yan sınırlaması olarak kabul edilmişlerdir.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

510 Bildirim konusu işlemin, 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı “Rekabet Kurulu’ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ” kapsamında izne tabi olduğuna, işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.